ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީ ޖަލްސާ

ޕެޓިޝަން ކޮމިޓީގެ 7 ވަނަ ބައްދަލުވުން

12 ޖޫ 2025

ބައްދަލުވުން ބޭއްވުނު ތަން: ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އޭ އިމާރާތް (ކޮމިޓީރޫމް ނަންބަރު 11)

ފެށުނު ގަޑި: 11:00

{ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ ކޮމިޓީގެ މުގައްރިރު؛ ގައްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު އަލީ}

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

بسم الله الرحمن الرحيم. ޖުޑިޝަލް ކޮމިޓީގެ 7 ވަނަ ބައްދަލުވުމަށް ތިއްބެވި ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް މަރުޙަބާ. މިއަދު ބައްދަލުވުމުގައި ބައިވެރިވެވަޑައިގެންނެވި މުޙައްމަދު އިބްރާހީމް ކޮމަންޑޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، ނޮޅިވަރަމް ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަޝީދު، ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން ޒާހިދު، ދިއްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަބްދުއްލަޠީފު މުޙައްމަދު، ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު އަބްދުއްރަޙްމާން، މަޑުއްވަރީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝަމީމް އަދި އަޅުގަނޑު ގައްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު އަލީ. އާދެ! މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހުށަހެޅިފައި މިވާ މައްސަލައަކީ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ގާނޫނީގޮތުން ލިބިދޭންޖެހޭ އިނާޔަތްތައް ލިބުމުގައި އިހުމާލުވެފައިވާތީ އެކަމާ ގުޅިގެން ހުށަހެޅިފައިވާ ޕެޓިޝަނާ ގުޅިގެން އަޅުގަނޑުމެން ޑިސްއެބިލިޓީ ކައުންސިލްގެ ބޭފުޅުންނާ ބައްދަލުކުރުން. އެހެންވީމާ، މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންގެ އިތުރު މެންބަރަކު ގެނިޔައިވާތީވެ އިބްރާހީމް ޝިފާޢު، އުނގޫފާރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޅުގަނޑުމެންނާ ބައިވެރިވެވަޑައިގަތުމާ އެ ވާހަކަ ދަންނަވައިލަން. (ވަގުތުކޮޅަކަށް ފަހު) السلام عليكم. ޑިސްއެބިލިޓީ ކައުންސިލްގެ މެންބަރުން އަދި މިނިސްޓްރީގެ ބޭފުޅުންނަށް ޖުޑިޝަލް ކޮމިޓީއަށް މަރުޙަބާ. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހުށަހެޅިފައި މިވާ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ގާނޫނީގޮތުން ލިބިދޭންޖެހޭ އިނާޔަތްތައް ލިބުމުގައި އިހުމާލުވެފައިވާތީ އެކަމާ ގުޅިގެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހުށަހެޅިފައިވާ ޕެޓިޝަނާ ބެހޭގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން މި ބޭފުޅުންގެ ގޮތުން ބޭނުންވާ ބައެއް މަޢުލޫމާތު ހޯދައިލުމަށް އަޅުގަނޑުމެން ބައްދަލުކުރުމުގައި މިވަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ފުރުސަތު ހުޅުވައިލާނަން މި ބޭފުޅުންނަށް ބޭނުންވާ ސުވާލުކޮށްލަން. ކޮންމެ ބޭފުޅަކު ވެސް ސުވާލުކުރުމުގެ ކުރިން އެ ބޭފުޅެއްގެ ނަން ވަޒީފާ އަދި ޢޯހަދާ ބޭފުޅެއްގެ ކުރިން އެ ބޭފުޅެއްގެ ނަން ވިދާޅުވެދެއްވުން އެދެން. ފުރުސަތު މި އަރުވަނީ މަޑުއްވަރީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝަމީމަށް.

މަޑުއްވަރީ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝަމީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ މުގައްރިރު. އަޅުގަނޑުގެ ނަމަކީ މުޙައްމަދު ޝަމީމް، މަޑުއްވަރީ ދާއިރާގެ މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މި ސުވާލު މި ކޮށްލަނީ ފާޠިމަތު އިބްރާހީމާ. ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންނަށް ލިބިދޭންޖެހޭ އިނާޔަތް ލިބުމުގައި ވަރަށް ބޮޑެތި އިހުމާލުތަކެއް ވެފައިވާކަން މި ކޮމިޓީއަށް ހުށަހެޅިފައިވާ ޕެޓިޝަނުން އެބަ ސާފުވާން

އެނގޭ. މިކަން މިގޮތަށް ދިމާވާ ސަބަބު ސާފުކޮށްދެއްވުން ވަރަށް ބޮޑަށް އެދެން. ހަމަ އެހާއެކޮޓަރަށް ކުރިއަށް އޮތް ތާނގައި މިފަދަ ކަންތައްތައް ތަކުރާރުނުވާނެ ގޮތަކަށް މި ބޭފުޅުންނަށް އެދިލާނެ ފުރުޞަތުތަކަކީ ކޮބައިތޯ؟ ޝުކުރިއްޔާ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރިޢާޔަތްކުރާ ކައުންސިލްގެ ރައީސް ޒާހިދު އިބްރާހިމް ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ފުރަތަމަ ކަމަކަށް މިފަދަ ފުރުޞަތަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފުރުޞަތުދިނީތީ ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރުވެރިވަން. އަދި އޭގެ އިތުރުން އަޅުގަނޑު ކައުންސިލްގެ މެންބަރުންނަށް އަދި މިކޮޅަށް ވަޑައިގެންނެވި މެންބަރުންގެ ތަޢާރަފާއި މި ބޭފުޅުންނަށް އަރުވާލިދެއްވީން. އޭގެ އިތުރުން ފުރަތަމަ އަޅުގަނޑު ކައުންސިލްގެ މިވަގުތުގެ ރައީސް އަދި އަޅުގަނޑު ކައުންސިލްގައި ރަޖިސްޓަރީކުރެވިފައި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ފަރާތްތަކުގެ ތަފާސްހިސާބު ގެނެސް. އޭގެ އިތުރުން ކައުންސިލްގައި މަސައްކަތްކުރައްވާ ޤާނޫނީ ރަޖިސްޓްރޭޝަން ޑިރެކްޓަރ، އޭގެ އިތުރުން ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ފަރާތްތަކުގެ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ޖަވާބުދާރީކުރުމުގެ ޑިރެކްޓަރ، އޭގެ އިތުރުން ޓެކްނިކަލް ޕްރޮޖެކްޓް ޑިރެކްޓަރ އަދި އޭގެ އިތުރުން ކައުންސިލިންގެ ދާއިރާއިން ޕްރޮޖެކްޓްތަކުގެ ޑިރެކްޓަރ، އޭގެ އިތުރުން މިނިސްޓްރީ ޕްރޮޖެކްޓްތަކުގެ ޑިރެކްޓަރ. މިގޮތުން 7 ޑިރެކްޓަރުންގެ މަސައްކަތް އެކުލެވިގެންވާ ކައުންސިލެއް ކައުންސިލަކީ. ދެން އަޅުގަނޑު ހަމަ މިއަދު ބައިވެރިވެވަޑައިގެންނެވި އަޅުގަނޑު ނާއިބު ފާތިމަތު އިބްރާހިމް ކައުންސިލްގެ ރައީސް، ނައިބު ރައީސް ޝޭ. ފަރުޙާނާ، އާދެ އިތުރުން އެސް.އޭގެ އާދިލް. ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ މިނިސްޓްރީގެ މިޖިލީހަށް ހާޒިރުވި އަޅުގަނޑުމެން ވަޑައިގެންނެވި އިނގިރޭސިވެ. ދެން އަޅުގަނޑު ހަމަ މި ފުރުޞަތުގައި ފުރަތަމަ އަޅުގަނޑު ފުރިހަމަ ޖަލްސާގެ ޒަރޫރީ ހުށަހަޅާލެވޭ އާދޭ ކުރިން. އޭގެ އިތުރުން އަޅުގަނޑު ހަމަ އިތުރު އެއްޗެއް ދެކެނީ އަދި ވަރަށް ބޮޑަށް އެދެން. އެއަށްފަހު ސާފުކޮށް ދެއްވާ ލިބިގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. ޝުކުރިއްޔާ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ރިޢާޔަތްކުރާ ކައުންސިލްގެ ނައިބު ރައީސް ޢާކިބަރ ފަރުޙާނާ ފުރަތަމަ ވާހަކަދެއްކެވުން:

السلام عليكم އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. އަޅުގަނޑު ކުރެވޭނެ ޖެނެރަލްއިކުމް ކައުންސިލްގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާ ވާހަކަދައްކާލާނަން. ދުސްތޫރުގެ ނުކުޅެދުންތެރި ކަންތައްތަކާ އެކު ރައީސް ބަލައިލާ

އާދެ ޕެސްޓިސައިޑްގެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން 8/2010ގައި ނުރައްކާތެރިކަން ހުންނަ މިންވަރަށް ރައްކާތެރިވާ އަދި މާލީ އެޕްލިކޭޝަން ޕްރޮސެސްކޮށްދީ ޤާނޫނު ވަނީ ތަސްދީޤުކޮށްފައި. އޭގެ ދަށުން އަޅުގަނޑުމެން ކައުންސިލް ފާސް އުފެއްދި އަދި ބައިވެރި މަސްއޫލިއްޔަތުތަކެއް އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް ކޮށްފައިވޭ. މީގެ ތެރޭގައި އަދި އަޅުގަނޑުމެން ޕްރޮސެސް އާދޭ ޕެސްޓިސައިޑް އަދި އެ ބޫދުގެ ބެލެހެއްޓުންތަކަށް އެކިކަހަލަ އެޕްލިކޭޝަން ފޮރުކޮށްދިނުމަށް. ނުރައްކާތެރި ކުންނަ ބޫދުގެ އެއްވެސް ރަށްކަތް ކުރަސްއެއް، ނުރި ރައްކާތެރި ކަމަށް އެންމެހާ ގޮތަކުން މި ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ކުރާ ޕްލޭނެއް ނުރި މުއައްސަސާތަކާ ގުޅިގެން އަޅުގަނޑުމެން ހުށަހެޅި އެ ކަމަށް ބައްލަވައި ރިޕޯޓް ނުރި ތަފާސީލުކުރީ. ޕެސްޓިސައިޑްގެ ޤާނޫނުގެ ދަށުން ކައުންސިލަށް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެކި ސިޔާސަތުތަކާއި ޤަވާޢިދުތަކަށް ވަރަށް ބައިވަރު ތަފާސީލުކުރި، އެކި މިނިސްޓްރީގެ ގާނޫނުތަކުގެ ހައްދަވާ އިތުރު ވަރަށް ބައިވަރު ތަފާސީލުކުރެވިފައިވޭ. މީގެ ތެރެއިން އަދި އެކި ހަރަކާތްތަކަށް ޤައުމީ ފިޔަވަޅު އަދި އިތުރު ބައިވެރިވުމަށް ނުރައްކާތެރިކަން ހުށަހެޅުނު ބައްލަވާފައި ރަނގަޅު ކުރިޔަށް އަދި އެކްސްޕްރެސިވް ކަންތައްތަކަށް ބެލުން ހިފެހެއްޓި. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެކި ކަހަލަ މަސައްކަތް ހުރިހާ ކަމަކާވެސް. އެ މަސައްކަތަށް ހުރިހާ އިތުރު އަޅުގަނޑުމެން ބަލަން އިތުރު މަސްއޫލިއްޔަތު ހިންގުމަށް ކަން މުއައްސަސާއެއް އަދި ކަން ބެލެހެއްޓުންތަކެއް ދިރާސާ ބަލާފައި އެ ބެލެހެއްޓުން ތަފާސީލު އެ މަސައްކަތް ވިސްނުމަށް ބޭނުންކުރަން ހައްލުކުރަން ބަލަން. ޝުކުރިއްޔާ.

<u>މިނިސްޓަރ އޮފް ސްޓޭޓް ފޮރ ސޯޝަލް އެންޑް ފެމިލީ ޑިވެލޮޕްމަންޓް އަބްދުލް ޝާހިދު ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

السلام عليكم. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އާދެ! އަޅުގަނޑަށް ހިތަށް ސުވާލު ޕެޓިޝަނުގެ އެ ސުވާލަށް ޖަވާބުގެ ކުރިން އޭގެ ވަރަށް އަޅުގަނޑުމެން އިންޓަރނޭޝަނަލް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދައުލަތުގެ ހިންގާ ކޮންމެވެސް ވަރަށް އަސާސީ ބަދަލުތަކެއް މުހިއްމު ކަންކަމެއް. އެހެންވެ އަޅުގަނޑުމެން ގާނޫނު ނަންބަރު 43/2016. އެއީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިސްލާމީ ޤާނޫނުގެ 3 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގައި އިސްލާމް. ދިވެހި ދައުލަތް މާނަކުރެވިފައިވާ ގޮތުން ހުރިހާ ބާރެއް އިސްލާމް، ޑިރެކްޓަރ ހިންގުމުގެ ބާރެއް، ޤައުމީ އިންޓަރނެޓްގެ ގާއިމުކުރުމުގެ ބާރު. ދުވަސް މި 3 ބާރުގައި ހިމެނޭ އެންމެހައި މުއައްސަސާތަކާއި އޮފީސްތަކާއި އިދާރާތަކާއި މިނިވަން މުއައްސަސާތައް. މިގޮތުން ދިވެހި ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާތައް ބަޔާންކޮށްފައިވޭ، ދިވެހި ދައުލަތުގެ ކޮންމެ މުއައްސަސާއެއްގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ޖިންސާތައް ވަކިން ކަނޑައެޅިފައިވާ އިންސާނީ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ފުށުން ޤާނޫނުއަސާސީން އަދި ބައިނަލްއަޤްވާމީ މުޢާހަދާތަކުން ބާރުލިބިގެން އިންސާނީ ޙައްޤުތަކަށް ޙައްޤުތަކުގެ ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ދިވެހި ދައުލަތުގެ އެކިއެކި

މުއައްސަސާތަކާ ހަވާލުކުރެވިފައިވާ. އަދި މި ދެންނެވި މުއައްސަސާތަކަށް ތަފާތު މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާއި ޒިންމާތައް ވަނީ ހަވާލުކުރެވިފައި. ދެން މި މުއައްސަސާތައް ގުޅިގެން އަދި ވަކިވަކިން ވެސް މި ދެންނެވި ޒިއްމާތައް އަދާކުރުމުގައި ތަފާތު މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަމުންދޭ. ދެން މިއަދުގެ ބައްދަލުވުމުގައި ހުށަހެޅިފައިވާ އެއް ޖުޑީޝަރީގައި ހުރި ކޮމިޓީން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކަންތައްތަކާއި ބެލެނިވެރިންގެ ކަންބޮޑުވުންތަކާއި ކަންކަމާއި ގުޅޭގޮތުން ކަންބޮޑުވުންތަކާ އަދި ދެކޮޅަށް ބެލެނިވެރިންގެ ކަންބޮޑުވުންތައް ހިއްސާކޮށްދީފައިވާ. ކޮމިޓީން ޖުޑީޝަލްގެ ނަންބަރު 2 އަށް އަރުވަން މި ދަންނަވާލަނީ އިނގޭތޯ.

ބެލެނިވެރިންގެ ކަންބޮޑުވުންތައް ބައްދަލުކުރެވުނު. އެކަންކަމާ ގުޅޭ ގޮތުން ކޮމިޓީން ބޭނުންވާ މަޢުލޫމާތު ހޯދުމަށް ކޮމިޓީން ޖުޑީޝަރީ ކޮމިޝަނާ ދެކޮޅަށް ކަންބޮޑުވުންތަކުގައި ބެލެނިވެރިންގެ ކަންބޮޑުވުމާއި ހިފެހެއްޓުމުގެ ކޮމިޓީން މި ދެންނެވި ބައްދަލުކުރުމަށް ބެލެނިވެރިންނާ ކަންބޮޑުވުންތައް އަދި މިސާލަކަށް ކޮމިޓީން ދެކޮޅަށް ބެލެނިވެރިންގެ ކަންބޮޑުވުންތަކާއި ބައްދަލުކުރުމަށް ދެންނެވި މަޢުލޫމާތު ވަނީ ހިއްސާކުރެވިފައި. އެއީ ބައްދަލުވުމުގެ ގޮތުން ކޮމިޓީން ބޭނުންވާ ދެން އެކަން ވެސް ބެލެނިވެރިން ކޮމިޓީން ބައްދަލުކުރުމަށް ފަރާތްތަކުން ބަލައިގަނެވިފައިވާ ކަންބޮޑުވުންތަކާ ގުޅިގެން ބައްދަލުކުރެވިފައި.

ކަންކަމާ ގުޅޭ ގޮތުން ކޮމިޓީން ދެކޮޅަށް ކަންބޮޑުވުންތައް ނެގުމަށް ބެލެނިވެރިންގެ ކޮމިޓީން ބައްދަލުކުރުމަށް ދެން ގުޅިގެން މިސާލަކަށް ކަންކަން ބައްދަލުކުރެވިފައި. ޤާނޫނީ ގޮތުން މި ދަންނަވާ ކޮމިޓީން މި ޖުޑީޝަރީގައި ހުރި ކަންބޮޑުވުންތަކުގެ ކޮމިޓީން ބެލެނިވެރިންނަށް ކަންބޮޑުވުންތައް ހިއްސާކޮށް ވާނީ ކޮމިޓީން ބައްދަލުކުރެވުނު އިނގޭތޯ ޤާނޫނީ ގޮތުން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދައްކަވުން:</u>

އާދޭ! ޝުކުރިއްޔާ. ދެން އަރުވަނީ ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ޢަބްދުއްރަޙްމާން.

ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޢަބްދުއްރަޙްމާން ވާހަކަދައްކަވަމުން:

ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. ރަށްރަށުގައި ތިބޭ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންގެ ބެލެނިވެރިންގެ ޖަމާޢަތުން ވަރަށް ބޮޑެތި ސަކުވާތަކެއް ލިބޭ. ބޭސް ނުލިބުމާއި، ފަރުވާގެ ކޮންމެ ކަމެއްގައި ވެސް މާލެ ނައިސް ނުވާކަމަށް ގިނަ ބޭފުޅުން އެބަ ވިދާޅުވޭ. އެ ކަމަށް އޮތް ޙައްލަކީ ކޮބައިތޯ؟ ދެން އަޅުގަނޑު އަދި އެބައިން ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ ހައިސިއްޔަތުން އަޅުގަނޑު ވަރަށް ފަޚުރުވެރިކަމާއެކު މިއަދު ޚާއްޞަކޮށް އިޝާރާތްކުރާނީ، ހިންނަވަރު ކުއްޖަކަށްވީ އެ ކުއްޖާ މަސައްކަތަކަށް. އެކަމަށް ވަރަށް ބޮޑަށް މަރުޙަބާ ކިޔަން އަޅުގަނޑު.

މިނިސްޓަރ އޮފް ސޯޝަލް އެންޑް ފެމިލީ ޑިވެލޮޕްމަންޓް އަޙްމަދު ޢާޠިފް ވާހަކަދައްކަވަމުން:

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. އިޙްތިރާމްކުރާ މެންބަރު. އާދެ! އަޅުގަނޑު ކުރިން ހަމަ ފެއްޓި އިރު ވެސް ފާހަގަކުރިގޮތަށް ޒިންމާތައް ދިނުމުގައި ތަފާތު އެކި ދާއިރާތަކަށް މަސްއޫލިއްޔަތުތަކެއް މި ހުންނަނީ ކަނޑައަޅާފައި. އެހެންވީމާ، ދެންމެ މި ފާހަގަކުރައްވާ ނުކުޅެދުންތެރިކަމާ ވަރަށް ބޮޑަށް ރަށްރަށުގައި ވިޔަސް، މި ދެންނެވި މާލޭގައި ވިޔަސް ޚިދުމަތް ދިނުމުގައި ޚާއްޞަކޮށް ސިއްޙީ ދާއިރާގެ ދެމުންދާ ކަމަކީ ބޮޑެތި ގޮންޖެހުންތަކެއް ކުރިމަތިވޭ. ބޭސް ހޯދުމާއި އެކިއެކި ތަރައްޤީއާއި މި ކަންކަމެއް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ސިޔާސަތުތަކުގައި މި ސަރުކާރުން ޖަވާބުދޭން ތަންކޮޅެއް ދަތިވާނެ. އެހެންނަމަވެސް، ސިއްޙީ ދާއިރާގެ ޚިދުމަތެއް ކަމަށް ވާތީ އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަނީ ބޮޑަށް އެ ދާއިރާއަށް އެ ސުވާލު މަރުޙަބާކުރަން. ޝުކުރިއްޔާ ވަރަށް ބޮޑަށް.

ހިންނަވަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޢަބްދުއްރަޙްމާން ވާހަކަދައްކަވަމުން:

ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އާދެ! ރަށްރަށުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ކުދިންގެ ދަފުތަރެއް އެކުލަވައިލެވިދާނެތޯއޭ؟ އަދި އެކަން ކުރައްވާނީ ކިހިނެއްތޯއޭ؟

މިނިސްޓަރ އޮފް ސޯޝަލް އެންޑް ފެމިލީ ޑިވެލޮޕްމަންޓް އަޙްމަދު ޢާޠިފް ވާހަކަދައްކަވަމުން:

އާދެ! ގާނޫނު ނަންބަރު 8/2010ގައި އެ ގާނޫނު ވުޖޫދަށް އަންނަތާ 6 މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި ދަފުތަރެއް އެކުލަވައިލުމުގެ ވާޖިބު ބާރުއަޅާފައި އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އެކަން މިހާރު ކޮމިޓީގައި މި އޮންނަނީ ގާނޫނު ތަންފީޛުކުރާ ވުޒާރާ، އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ މިނިސްޓްރީއަށް. މިނިސްޓްރީ އޮފް ސޯޝަލް އެންޑް ފެމިލީ

ޑިވެލޮޕްމަންޓަށް. ދެން މައިގަނޑުގޮތެއްގައި އެ ގާނޫނުން ބުނާ އެ ދަފުތަރަކީ އެއީ މިހާރު ނޭޝަނަލް ސޯޝަލް ޕްރޮޓެކްޝަން އެޖެންސީ. އެން.އެސް.ޕީ.އޭގެ އަޅުގަނޑުމެންގެ އެ ދަފުތަރު. އެހެންވީމާ، މި ދަފުތަރުގައި ހުންނާނެ ނުކުޅެދުންތެރިކަމުގެ ގިންތިއާ، ވަކިވަކި އަތޮޅުތަކާއި، ވަކިވަކި ރަށްރަށުގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ފަރާތްތަކާއި މާލީ އިނާޔަތްދިނުމަށް ބަލައި ދަފުތަރުކުރެވިފައި. އޭގެ އިތުރުން ވަކިވަކި ދަފުތަރުތައް ރަނގަޅަކަށް ނެތް. އެހެންނަމަވެސް، މައިގަނޑުގޮތެއްގައި ޚާއްޞަ ދަފުތަރުތައް ގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން ބަލަނީ އެ ދަފުތަރު. އޭގެން ވަކި ރަށެއްގެ ވަކި އަތޮޅެއްގެ ވަކި ސަރަހައްދެއްގެ އެނގޭ ކިތައް މީހުންތޯ، ކޮންކަހަލަ ނުކުޅެދުންތެރިކަމެއްތޯ ހުރީ. ޝުކުރިއްޔާ.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ މި އަރުވަނީ ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުސައިން ޒާހިރަށް.

<u>ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ހުސައިން ޒާހިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. ދެން އަޅުގަނޑުމެން މި ޤާނޫނުގައި އޮތް ޖުމްހޫރިއްޔާ ސިޔާ ދެކިގެން ހިންގަންޖެހޭ ބަޖެޓުން ހިންގުމުގެ ނިޒާމުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އޮތީ މި ވެސް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން އޮޅުމަކީ އަޅުގަނޑު ހިތުން ކޮމިޓީން ހުށަހަޅައިގެން ފާސްކުރި ކައުންސިލާ ބައްދަލުކުރަންވެގެން. އެހެންނަމަވެސް، ކައުންސިލުގެ ރައީސާއި ނައިބު ރައީސާ ވަޒީފާގެ ވަކި މުއްދަތެއް ނުވޭ. ކައުންސިލުގެ ނޫން. ދެން މިނިސްޓްރީއާ އަޅުގަނޑުމެން ކުރިން ފެށި ބައްދަލުކުރުމަކީ. މި ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ސޯޝަލް ވަކި ފެނުމާ ދާއިރާއެއް އެބަ އޮތް. ހިއްސާކުރަން ރައީސުލް ރާއްޖެ މިނިސްޓްރީ، އޮތީ ސޯޝަލް އެންޑް ޑިވެލޮޕްމަންޓް. ދެން މި އޮތީ ނޭޝަނަލް ސޯޝަލް ޕްރޮޓެކްޝަން އެޖެންސީ، އެންސްޕާ. އަދި ޑިސްއެބިލިޓީ ކައުންސިލް ހިލުނގެން ބަޖެޓްއާހަރަން. އޭގެ ވާނަކީ އަޅުގަނޑު ހިސާބުން، އަޅުގަނޑު ޢުމުރުޖޫއަކުމުރަން ހުރި އަޅުގަނޑުމެންގެ ބަޖެޓުކުރަނގެނިސް މި ޑިސްއެބިލިޓީ ކައުންސިލާ އެކަނި ކަމަން. އެހެން އަޅުގަނޑު މިއުސޫލު ކަރިގައި ކުރީގައި ފޮނުވުން ޕާރލިމަންޓާ ވީތީ، މި ކައުންސިލުގައި އެހެން ކަމެއް ކުރަމުން އަލަށް ޝާއިރަނިސް ދެ ކުރިމަތީ ތަނެއް ބަލަން ޕްރޮޖެކްޓު ވަރަށް އެކަށް ވާހަކަ. ނިސްބަތަށް މިނިސްޓްރީ އަލަށް ކަރުދާހު އަޅުގަނޑުމެން ކުރިމަތިކުރި ހަމަޖެއްސުމަށް އެކަށް ވާހަކަ ދެކެވޭ ކޮޅު ވަރަށް ކަމެއް ވާހަކަ ކަނޑައެޅިއް ވަރަށް ކަރުދާހު. ފަހަރެއްގައި ދެމިގެން އެކަމަށް ގުޅިއްޖެއްސި އެވަރުން ހަމަޖައްސަވަމުން އަޅުގަނޑުމެން އަށް ވާހަކަދައްކާނަން. ކަމެއް ކުރިމަތިކުރާ ބައި ކަރުދާސް ބަލައިލުމުން. އެހެންނަމަވެސް، ހުށަހެޅިގެން ފޮނުވުމަށް މިނިސްޓްރީން ފޮނުވުމަށް ކަމެއް ވާހަކަ ކުރިމަތިކުރުމެއް. ޖެހުނީ މި ކަރުދާސްކުރުމަކީ

އޮތް މައްސަލަތަކެއް މި އޮތީ ތަހުޤީޤަށް ބޭނުންވާ ފައިސާ ނުލިބޭތީ، ތަސްވީރު. އެ ތަސްވީރާ މައްސަލަ ބަލައިދިނުމަށް.
ޔާއްވެގެންޓޯ ތަސްވީރު. ދެން އަޅުގަނޑުމެން އެ ސުވާލު ކުރީން. އިންސާފުއިން ދެއްވި ޖަވާބަކީ، އެއީ ޖަވާބަކީ
މަޢުލޫމާތު ފުރިހަމަކުރަންވީއޭ. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ތިބިފައިހުރި ހުށަހަޅުއްވައި، އަޅުގަނޑުމެންނަން
ތިބިފައިހުރި ފުލުހުންނަކައި އެއީ ޝަރީޢަތްތަކުން ޖަވާބުދިނުމުގެ ޖަވާބުދާރީކުރުން އަރިހަށް ވެސް ހިއްސާކުރެއްވި
ހުއްޖަތު ހުންނަނީ. ގެއްލުމާ ދިމާވެގެން ހުރި، އިންސްޕެކްޓަރ ސީ.އައި.ޑީ މިޔަސަން ވަޒީފާއިން ކަނޑުއްވުމަށް ގެއްލުމާ
ޖަވާބުދިނުމަށް ހުރި. އެހެންނަމަވެސް، ޖަވާބުދިނުމަށް ހުރި ހަމަ އެ ކުރިން ޤާނޫނު ފާސްކުރި. އެހެން އެއްވެސް ބަދަލެއް ނެތް.
އެގޮ މާނައަކީ ކޮންމެވެސް ތަނަކުން ޖުޑީޝަލްސަރވިސް، އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ ވެސް މުޅި އިންސާފު އެ ބޭނުން ގޮތަކަށް
ނޫނޭ އުސޫލު ވަނީ. މައްޗަށްދާތީ ފުރިހަމަކުރުމުގެ ޤާނޫނު ހުރިހާ ފަރަޤު މިސްކުރުމަށް މި އޮތީ. ދެން އަހަރެ ކަމަކަށް މި
އޮންނަނީ، އެވެސް ނިސްބަތްވާ އިންސާފުގެ ވާހަކައިން އަޅުގަނޑުމެންނަން ފާހަގަކުރުމުން ވޯކްޝޮޕް ބޭނުވ
މުވައްޒަފުންގެ އަދަދު މަދުވާ ވާހަކަ. މި ދެ ސަރަޙަ އެއްގޮތަށް އޮތީ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ތިބިފައިހުރި ބިލުތަކަކީ
މީހުން އެއް ސަރަޙަދު ސަރަޙައްދުން. ހަމަޖެހިފައި ފަހިކަމާ ފެށުން ތަސްވީރު އެބަ. އަޅުގަނޑު ހަމަހަމަ ވެސް މި
ކޯޓުތަކަށް މިހެން އަދި އެއް ބޭނުމެއް މި ތަސްވީރު ތަސްވީރުން ޖުޑީޝަރީއާއި ޝަކުވާ ޖެހެއްސުމަކީ ކޯޓުސަރވިސް
ކުރަނީ ކޮންކަމެއް؟ ދެން އާދެ ދެކޭގޮތުން އަޅުގަނޑު ހިޔާލުތަކުން ކޯޓުސަރވިސް ހިމެނުން ކަމަށް ޑޮކްޓަރ އެހީއަށް
ބޭނުންވާ އެކުން ފުރިހަމަކުރުން ވެސް. އެކުންނަމަވެސް، 7 ވަނަބަޔަށް ހިމެނޭ. އާންމުކޮށް ދެކެމުންދާ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި އަންނަނީ ޤާނޫނުގެ މިކަމަށް ޖެހެއްސުމެއް ކުރިން ކޯޓުތަކުގެ ދެކެމުންދާ މައްސަލަ މި އަންނަނީ،
ފައިސާ ދިރާސާކުރި ތަހުލީލު ވާހަކަ. ކަރުދާހެއްގެން ގާނޫނުކަން އެކަން އެމުރަށް ކުރިއަށްވާނެ ކަމަށް އަންނާނީ ހުރީ
އިލްމު އެ ތަސްވީރުކުރީ މި ކޯޓުސަރވިސް ކުރަނީ ކޯޓުކަމެއް ނޫނަސް ކޯޓުސަރވިސްގެ ޖެންނައްތާ ކޯޓެއް. މި
ޖަވާބުދާރީކުރުން އެއްވެސް މަސައްކަތެއްކަމުގައި، ނޫނީއޭ، އެއްސާ ބަލަން އަޅުގަނޑު ބޭނުންވަނީ. ދެން އަޅުގަނޑު
ހުކުމް ބަރުސާތިއާ އެއްފަހަރު އަޅުގަނޑުމެން ބައްދަލުވުމެއް. އެކުންނުވާ، ކޯޓުސަރވިސްގެ ޖަވާބަކީ ކޯޓެއް. މިއީ
ދިމާވާ ކަމެއް؟ ދިމާވާ ނަމަ ދިމާވަނީ ކީއްވެ؟ މިކަން ޒިންމާދާރުކަން ކުރެވޭނީ ކޯންކަމެއް؟ ބޭނުގެ ވާހަކައިގައި
އިންސާފުގެ ޖަވާބު ދެއްވާފައި އަޅުގަނޑުމެން ހުށަހެޅި އެބަ ޤާނޫނު މި ކުރުމުގެ ތެރޭގައި ބޭނުންކޮށް އެ ބޭފުޅުންނަށް،
އިންސާފާ ބޭސްފުޅުދެވޭން ގުޅިގެންދާ އެ ތަސްވީރު އިހުތިމާމާ ކަމެއް ފައިސާއިރާ އެ ބޭސް ފުޅުކުރުވާ.
އެކުންނަމަވެސް، އާބާރީގެ ބޭގެ ބަހުރު އެބަ ޤާނޫ ދަރިވަރުކަމެއް. ވަކިކޮށްގެން ދަރިވަރުކޮށް އިންސާފާކަން ކޯޓުގެ ފުރަތަމަ
އަހުލީ ބޭފުޅުގެ ކަންތައްތަކެއް. އެކުންނަމަވެސް، ދައުލަތުގެ މުވައްޒަފުންނާ ވަރަށް ފުރުޅުވި ބޭސް މައްސަލަ
މިހާރު ޖަވާބުދާރީވާ ކަމަށް. އަދިވެސް އެކަމު މި ބާވަތުގެ ބޭފުޅުން، މިއީ ކޯސްޓަރު ގުޅުމުގެ ވާހަކަ ހެދި މިއަދު ކުރިއަށް

ޙައްލެއް ނުވޭ ރަނގަޅަކަށް. އެ މައްސަލަ އެބަ އޮތް. ބާރު ބޭރު ގޮތުން އިންސްޕެކްޓަރުން ދެއްކި ވާހަކަ ހީވަނީ އަޅުގަނޑުމެންނަން އެބަ އޮތް. އިންސްޕެކްޓަރު ހަމައަށް ދިޔައިމާ، ގޮއްސަ ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ އެ ބާސް ހިފާން އަދި އެއަށް ބާރު ހަދައިއް ކުރި ވާހަކަ ވެސް މިގައި އެބަ އޮތް ޖިނާޔަތް ކުރި ދުވަހު އެ ބާރުވެރިންގެ ތަޅުމުގައިކަމަށް. އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލު ތަންކޮޅެއް ދިގު ވެސް ވެއްޖެ ކަންނޭނގެ. އަޅުގަނޑު ސުވާލަކީ މި ކައުންސިލުން ކޮށްދިނީ ކޮން ކަމެއްތޯ؟ މިހެން އޮތް އިސްތިއުފާތޯ؟ މި މައްސަލަ ޙައްލުކުރަން ކުރެވިދާނެ ކަމެއް އެބަ އޮތްތޯ؟ ދެން ކައުންސިލަން އެއްވެސް ހުރަހެއް އެބަ އޮތްތޯ ސަރުކާރުގެ އެހެން މުއައްސަސާތަކުން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

މިނިސްޓަރ އޮފް ސްޓޭޓް ފޮރ ސޯޝަލް އެންޑް ފެމިލީ ޑިވެލޮޕްމަންޓް އަޙްމަދު އާޒިފް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑަށް ސުވާލު ރަނގަޅަށް ފަހުމްވި ކަމަށް ބަލާފައި އަޅުގަނޑު، މި ވަގުތު އަޅުގަނޑު މިކޮޅުގައި މި ކައުންސިލްތަކަށް އަޅުގަނޑަށް ހިއްސާ ނުކުރެވުނުތީކަން ހުރިހާ ޒިންމާތަކުގެ އެއްކަލަ ބައްޔަތަށް ހިމާޔަތްކުރާ ކައުންސިލް. ގާނޫނު ނަންބަރު 8/2010 އޮތް ގޮތަށް ބަލާއިރުގައި ސިޔާސަތު ތަންފީޒުކުރާ ފާޅުގެ ފަރާތުން ބޮޑުވަރު އިންނަމަވެނީގޭ ހިނގައި. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ އަޅުގަނޑުމެން މި ކޮމިޝަނުގެ ޖެހެއްޓުމުގެ ކައުންސިލް ކަމަށް. ދެން މި ލިޔުމުގައި ކަންތައްތަކުގައި، އަޅުގަނޑު ފޯރުކުރަން ވެސް ދަންނަވާ އެކިއެކި މުސްތަޤްބަލުގައި ސަރުކާރުގެ އެކިއެކި ފޮޓޯގްރާފް ޖެންޑަރ ސީނިއަރ ކުއްލިއަކުން. ދެން އަދި އެ ފެނި ހިނގާ ވެސް އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން ބެލެހެއްޓުމުގެ ކަންތައްތަކުގެ ކުރިއަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް ރައްޔިތުންގެ ތަރުޖަމާކުރަން ކުރީ އިނގޭތޯ. އެއް ކަމަކަށް ކައުންސިލްގެ އެން.އެސް.ޕީ.އޭއާ ގުޅިގެން އަޅުގަނޑުމެން ކުރެވޭ އަޅުގަނޑުމެން ކަމާ ކަމެއް އެއީ ކޮއްތު ފެނި މަރުކަން އެ ބެލެހެއްޓުން ބައްދަލުވުން، ގުޅިގެން އެ ބެލެހެއްޓުން އެ ދައްކާ ހިމާޔަތްތަކުގެ، އެއީ ބަޔަކު އެއްކޮށް ގުޅިގެން ކަމަށް ކުރީ ކައުންސިލްގެ އެއްގޮތަށް ސަރުކާރުތަކެއް ކައުންސިލް އެއްކޮށް އެކަށައި ޒިންމާދާރު ހަމައެކަނި އަޅުގަނޑުމެން ތަމްސީލުކުރާ އަދި ގައިގާ ކަމާއިބެހޭ ކަންތައްތަކުގައި. އެހެންވީމާ، ބެލެހެއްޓުން އެން.އެސް.ޕީ.އޭއިން ހަމަ ކައުންސިލްގެ ބައްދަލުވުންތަކަށް ވަޒީފާ އެ މަސްއޫލިއްޔަތު ހިމާޔަތްކުރުމަށް. ދެން ކައުންސިލްގެ ރިޕޯޓުތަކަށް ބަލާ އިތުރު އަޅުގަނޑު ގެންދަވާ އިންތިޒާމުކުރުމަށް، އަޅުއަރުވާކުރުމަށް ކުރީ ބެލެހެއްޓުމަކަށް އެ މަސްއޫލިއްޔަތު ދެނެގަތުމަށް ގާނޫނު ނަންބަރު 8/2010 ކައުންސިލަށް އެ މަރުކަޒު އެ ދަށުން ހިމާޔަތް އެ ހިސާބުކުރުމުގެ ކަމާގުޅޭ އަޅުގަނޑުމެން ކަމަށް ބަހާލީ ދެން. އެހެންނަމަވެސް، ވަކިވަކި ދި ވިޔަފާރިތަކުން ޙަޤީޤަތުގައި ޒިންމާދާރު ކުރީ ކައުންސިލަށް އެއީ ކުރިން ވެސް ތަރުޖަމާކުރުން

އަޅުގަނޑު ދެންނެވިގޮތަށް ވަކިވަކި މުއައްސަސާތަކުގެ ޖިނާއީތަކާއި ގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން ހުށަހަޅާ މި ފާހަގަކުރަމުން އިންނަމޭ. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

<u>ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ހުސައިން ޒާހިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

އެހެންވީމާ، ކުރިންސިފުން މި ވިދާޅުވި މި މައްސަލަ އަނިޔާވެރި ޢަމަލު. އެހެންވީމާ، މި މައްސަލަ ބައްލަވާކަށްތޯ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވިފައިވަނީ ފާހަގަ ކުރަން ދެން އަޅުގަނޑު މި ފާހަގަކުރީ. ދެން އަނެއް ކަމަކީ، ޕޮލިހާ ދާ ބޭނުން ނުވަތަ ޕޮލިހުގެ ޒިންމާތަކުގެ ކުރިން މޮނިޓަރކުރުމަށް އިޖުރާއަތްތަކެއް ހިނގައިދިޔަ އަދިވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ތަންކޮޅެއް އެނގޭ ކަހަލަ ހާލަތްތައް ވެސް ފާހަގަކުރެވިފައި އެބަ ވަރަށް ފުރުން މި ފުރަތަ ދެނެންދެން. ވަރަށް ފުރުން ދިމާވި ކަމެއް، އެނގޭ، މިގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ހަމަޖެހިފައިވާ އެ މައުލޫމާތަށް ލިބިފައިއޮތް ނެތް. އެހެންވީމާ، އެ ކަންކަން މޮނިޓަރކުރުމަށް މި ބަޖެޓުން ގެންގުޅުއްވާ ކޮން އުސޫލުތަކެއްތޯ؟ އެއީ ފުރަތަމަ ކަމެއް. ދެވަނަ ކަމެއް ގޮތުގައި އޭ.ޖީ.އޮފީހާ ވިއަސް އެޓަރނީ ކުރިން، ޕްރޮސިކިއުޝަން ފަރާތުން އަޅުގަނޑުމެން އިތުރައި އިންގޮތުން އެ ކުރިންނަށް ބަދަލުކުރުވާނެ ޕްރޮސީޖަރަށް ވެސް ނުހުންނަ ކަމަށް ޕްރޮސިކިއުޝަން އެބަ ޝަރީޢަތަށް އަޅުގަނޑުމެން ބައްދަލުކޮށްދެއްވައި، ވަކިން މެންބަރުންނާ ދެކޮޅުވޭ. ޕްރޮސިކިއުޝަން ވެސް އެ ކުރިންނަށް އެކޮށްސާއި ނުވާތީ، އެ ކުރިންގެ ހުނަރު ގޮތުން، އެ އުޅުން އެހެން ހުރި ކުރިންނާ ތަފާތު. އެހެންވީމާ، އެ ކުރިންނަށް ހާމަކަ ތަންތަނެއް ހިނގުމުގައި ނުވަތަ އެ ހާއްސަ އަރިހަށް ބަދަލުވާ ކުރިންނަށް ހާމަކުރުމަށް، މި ޕްރޮސީ ބަދަލުވާ ކުރިންނަށް ހާމަކުރުމަށް ޕްރޮސިކިއުޝަނުގެ ހުރުމުގެ ވިސްނުންތެރިކަމެއް ގެނގުޅުއްވަންތޯ؟ އެ ޕްރޮސިކިއުޝަން ފަރާތުން ތަރި ސަލާމަތް. އެހެންވީ އަޅުގަނޑު ކޮށްލީ ހަމަ.

<u>ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންގެ ބައްޔަތުވެރިން ކުރިމަތިލާ ޙާލަތުގައި ކުރިމަތިލާ ޝަރީޢަތަށް ގެނައުމަށް ދެކޮށް ޙާލަތު ފަހަރަށް ނާޖިޔާ ޒުވާން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ. މި ފަހަރަށްކުރުމަށް ސަލާމަތް، ޕްރޮސީ ޝަރީޢަތް ކޮރަޕްޝަނުގެ މީޑިއާގައި، ޕްރޮސީ ޝަރީޢަތް ތަޙުޤީޤު ކުރެވިފައިވަނީ މިނިސްޓްރީ އޮފް ހޯމް އަފެއާޒުގެ ކަރަޕްޝަން ދަށަށް މައްސަލަތަކުގެ ބެލުން ވާނީ އިސްލާހު ހުށަހެޅިގެން ތަޙުޤީޤު ކުރުމަށް ފަހު ގެންދަވަނީ. އެހެންވީމާ، ކޮމިޝަނުގެ ތަޙުޤީޤު ހުށަހަޅާ ތަޙުޤީޤުގެ ބަދަލުގައި ކޮމިޝަނަށް. އެހެންވީމާ، ކޮރަޕްޝަނަށް، އެ ބޮޑެތި ކޮރަޕްޝަން ސިފައިންގެ ތަރައްގީކުރެވިފައި ވަނީ ތަރައްޤީއަށް މި މުއައްސަސާއިން. ދެން ޖެހިލުވުމަކީ ސިފައިން ޕްރޮސީ ދެކޮން ތަޙުގީގީކުރުމުގެ، ދެން މިގޮތަށް ވެސް އެކްސްޕޮޓު ކުރުމުގެ ޝަރީޢަތް އެއް

ހުށަހަޅާގައި އިންނަނީ ހާއްސަކޮށް ކުޑަކުދިންނަށް ހާއްސަވެފައި. 18 އަހަރުން ދަށުގެ ކުދިންނަށް މި ތަރުހުން ވަރަށް ގިނަ ތަޖުރިބާތަކުން ފެނިގެންދާ މުއައްސަސާއެއް. ދެން ހުރިހާ ބޭފުޅުންނަށް ވެސް އެނގިލައްވާނެ މި ފަންނީގޮތުން މިއީ ވަރަށް އުނދަގޫ ކަމެއް މީހުން ހޯދަން، ތަޖުރިބާކާރު މީހުން ހޯދަން މި ޝަރީޢަތަކަށް. މީގެ ވަކި ޙާއްޞަކަމު ވެސް ނޫން މީގެ މުޅި ދުނިޔޭގެ ވާހަކަ މި ދަންނަވަނީ. އެހެންވީމާ، އެއަށް ފެންނަނީ ބޭފުޅުން ހޯދުމުގައި އަބަދުވެސް ދަތިކަމެއް ހުރޭ ހުރިހާ ޕްރައިވެޓް ސެކްޓަރ ވިޔަސް އަދި ޕަބްލިކް ސެކްޓަރުގައި ވިޔަސް ވެސް. އެހެންވީމާ، އެކަމު އެ ތަރުހުން އެއީ 18 އަހަރުން ދަށުގެ ކުދިންނަށް ހަމަ ވަކިން ސަރުކާރުން ޚިދުމަތްދިނުމަކީ ސަސްޕެންޑްކޮށް އެއީ. ޝުކުރިއްޔާ.

ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތަށް ހިމާޔަތްކުރާ ކައުންސިލްގެ ރައީސް ފާޠިމަތު އިބްރާހީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ. ދެން ސުވާލުގެ ޖަވާބު ބައިގައި ހާއްސަކުރެވިގެން އެބަ ދިޔައީ ޕާކުތަކާއި ތަންތަން ތައާރަފުކުރުމުގައި ކޮން ދައުރެއްތޯ އަޅުގަނޑުމެން އަދާކުރަނީ. އަޅުގަނޑުމެންނާއި މިނިވަން ސްޓޭންޑެޑް ހެދިފައި. އަދި މިނިވަން ސްޓޭންޑަރޑެއް ހުރިހާ މުއައްސަސާތަކާއި އަދި މިގޮތަށް މަސައްކަތްކުރާ ވަކިވަކި ފަރުދުންނާ، މި ދެންނެވި އެކިއެކި މި ދާއިރާގައި މަސައްކަތްކުރާ ހުރިހާ ބޭފުޅުންނާ ހިއްސާކުރެވިފައި. އޭގައި އަޅުގަނޑުމެން ހުންނާނީ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ހުރިހާ ފަރާތްތަކަށް އެކްސެސިބިލިޓީގައި އެންމެ ފުރިހަމަކަމާ އެކު މިނިވަންކަމާ އެކު އެ ބޭނުންކުރާ އާލާތަކާ އެއްކޮށް ގޮސް މަސައްކަތްކުރުވާފަދަގޮތަށް ދެވޭ ތަނެއް އެ ކުލަވަރުގެ މައުލޫމާތުގައި މަސައްކަތްކުރެވޭ ގޮތަށް ބައްޓަންކުރެވިފައި. އެހެންވީމާ، މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ކައުންސިލުން ފޯކަސްކުރާ މަސައްކަތްތަކެއް އިނގޭތޯ. ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އާންމުކޮށް ރިކޮމެންޑޭޝަންތައް އަދި ހަނދާންކުރުވުމެއް. އެހެންވީމާ، އެ ކަންތައްތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ކުރިއަށްގެންދަން މި ދަނީ. އިޞްލާޙުކުރުމަށް ކަމެއް މުސްތަޤްބަލުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ފަރާތްތަކަށް އެހެން ބޭފުޅުންނާ އެއް ހަމަހަމަކަމާއި މިނިވަންކަމާ އެކު އުޅެވޭނެ މުޖުތަމަޢެއް ބިނާކުރެވިގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. ޝުކުރިއްޔާ.

ވައިސް ޗެއާ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ޒާހިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑު ތި ބޭފުޅުންގެ ވާހަކައިން ވެސް އަދި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރިން މިނިސްޓަރު ވެސް އެސިސްޓަންޓްގެ ވާހަކަފުޅުން ވެސް ފާހަގަކުރެއްވި އެއް ކަމެއް މިގަޔަށް ވަރަށް ބޮޑު، އެ ޕެޓިޝަންގައި ނެތް

ނަމަވެސް، އެޑިއުކޭޝަން ދައުރަން ހަމަ އެހެން ކޮލެޖުގެ ދަރިވަރު ވަރަށް ބޮޑަށް އެބަ ހޯދާ މިގަޑި. އެހެންނަމަވެސް،
ޕްރެޝަރު ނެތް. ދެން އަޅުގަނޑު އެދެން މުގައްރިރު އަރިހުން މިކަން ކުރަނީ ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ މި ދެ ފަރާތް ވެސް
ކޮމިޓީން ބައްދަލުކުރުމަށް މުހިންމު ކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެން. ދެން އަޅުގަނޑު ކުރިން ކުރި އެއް ސުވާލުގައި
ޖަވާބު އަދިވެސް އަޅުގަނޑަށް ނުލިބޭތީ އެ ސުވާލު، ފުރަތަމަ އިތުރު ސުވާލަކާ އެއްކޮށް. ޕްރިންސިޕަލް މިނިސްޓްރީއާއި
ކޮމިޓީއި އެޑިއުކޭޝަނާއި ޖެންޑަރ މިނިސްޓްރީގެ ކޮމިޝަން ބަދަލުވޭތޯ؟ އެއީ ފުރަތަމަ ސުވާލެއް ކަމުގައި
އަޅުގަނޑު މި ބަލަނީ. އަނެއް ސުވާލަކީ ޕްރިންސިޕަލް މިނިސްޓްރީން ޖެހޭނެ އުސްތާޒުން، މިކަމުގައި ދަށުގައި ކަމަށް
ފާހަގަކުރެވިފައިވޭތޯ؟ އެ ދެ ސުވާލު އެއީ.

<u>މިނިސްޓްރީ އޮފް ސޯޝަލް އެންޑް ފެމިލީ ޑިވެލޮޕްމަންޓް ސީނިއަރ ސިޓިޒަން ކައުންސިލްގެ ޗެއަރޕާސަން އާއިޝަތު އިލްހާމާ ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ސީދާ ކައުންސިލާ ގުޅުންހުރި ސުވާލަކަށް ނުވާތީވެގެން އަޅުގަނޑު މިނިސްޓްރީގެ
ފަރާތުން އާއިލީ ހާލަތު ސީނިއަރ ސިޓިޒަން ކައުންސިލް ޖަވާބުދާރީވާނަން. އަޅުގަނޑުމެންގެ ޗެއަރޕާސަން ގުޅިގެން
މި ދެންނެވި ވާހަކައިގައި، އަޅުގަނޑު ކައުންސިލުން ވެސް ދެންމެ ފާހަގަކުރައްވައިން އެ ބެލުމުގެ މަސައްކަތްތަކާއި
ކުރެއްވުމުގައި އެ ބެލުންތައް ހުރިހާ ކަންތައް ވެސް ފަސޭހަކޮށްދިނުމުގެ ދަށުން އެ ބެލުން އެބަ
އަދާކުރޭ. އެ ބެލުމުގެ މަސައްކަތްތަކާއި ކުރުމުގެ ތަރަހައި އަޅުގަނޑުމެންގެ މިނިސްޓްރީގެ ތަރަހައި މި ހިމެން
ނުކުތާތަކުގެ ބަދަލުގައި ހުށަހެޅުނު ޕްރޮސީޖަރސް ބެލުމުގެ ސިސްޓަމެއް ބަރާބަރަށް މަސައްކަތްކުރަނީ. އެހެންވީމާ، މި ވެރިޔާ
ހަމަ މުއައްސަސާތަކައި ހުރި ކޮމިޝަނުގެ ބައިވެރި ހަމަ ތަނަވަސްކަން ހުރިކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން.
އަޅުގަނޑުމެން ހަމައެކަނި އަނބަނަ ހަމަ ކޮންމެ މަސައްކަތެއް ވެސް އެ ބެލުމުގެ ސަފާރު ކަމަށް ދެކެވި، އަދި ހަމަ
ބެހިފައިވާނެ ކުރަންޖެހޭ ޕްރޮސީޖަރުތައް ހިމެނޭގޮތުން އެ ކަންކަން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ކުރަން. ދެން ދެފަހަރަކު
ކުރެއްވި މިނިސްޓްރީގެ ޕްރޮފެޝަނަލް ހިރާސް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެކި ވަގުތުތަކުގައި ނަގާ އެކަށަ އެއްވެސް
ޕްރޮފެޝަނަލް ހިނގާ ކަމަކަށް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިފަދަ ހިނގުމުގައި ހިނގާ މަސައްކަތްތަކުގެ ބެލުމުން
އަޅުގަނޑުމެން ޕްރޮސީޖަރު ދެންނެވި ހިނގާ ކަންތައްތަކުގައި ކޮންޑިޝަން. ހަމަ ކުރިން ސޯޝަލް މިނިސްޓަރ ވެސް
ފާހަގަކުރައްވައިން ހަމަޔަ ދެކޮޅުހަ ހަމަ އަނބުރާ ހަމަ ހިނގާ އެ ޕްރޮސީޖަރުތަކުގައި، ހަމަ މިނިސްޓަރ
ބައްދަލުވުމުގެ ފުރުސަތު ވެސް ހަމައެކަނި ފަރާތުގައި. އަދި އެޑިއުކޭޝަން މިނިސްޓްރީން ބޭނުންފުޅުވާއިރު
ނަންބަރުތައް ހިއްސާކުރުމުގައި އެ ބެލުމުގެ ވެސް އެ ޕްރޮފެޝަނަލް ކަންކަން ކުރައްވާފައިވޭ. ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ. ދެން ފުރުޞަތު މި ދެނީ ދިއްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަބްދުއްލަޠީފު މުޙައްމަދަށް.

ދިއްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުއްލަޠީފު މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. މަރުޙަބާ އަޅުގަނޑުމެންގެ ކައުންސިލު މެންބަރުން. އަޅުގަނޑު އަބްދުއްލަޠީފު މުޙައްމަދު، ދިއްދޫ ދާއިރާގެ. އަޅުގަނޑުގެ ދެ ސުވާލެއް ވެސް އެބަ އޮތް. ފުރަތަމަ ސުވާލަކީ ރާއްޖޭގެ އެކި ކަންކަމުގެތެރޭގައި އަދި ހެލްތު ސެންޓަރުތަކުގައި، ޑޮކްޓަރުން ނަރުހުން އިންޖީނާ، ޖަންކާ މި ސަރަހައްދުގައި ދިރިއުޅުމުންދަނީ ވަރަށް ގިނަ އަދަދަކުގެ ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ އެބަ އުޅޭ. މި ތަންތަނުގައި ވެސް ނުކުޅެދުންތެރިކަން ފުރުޞަތުތަކުގެ ގިނަ ކުދިންގެ އުޅުމުންދާ ތަނެއް. އެހެންވީމާ، އެ ފަރާތްތަކުގެ ޝަކުވާތަކެއް ވެސް ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް އެބަ އާދޭ. ހިއްސާކުރަން މި ބޭނުންވަނީ މި ކޮމިޓީއާ ނުވަތަ މި ބޭނުންތަކުގެ މިނިސްޓްރީން ކުރާ މަސައްކަތާއި އެ ބޭނުންވާ ފުރުޞަތުތަކުގެ ތަނަވަސް ގޮތަކަށް އެބަ އޮތްތޯ؟ ނުވަތަ އެ ބޭނުންވާނަމަ އެ ދަށުވާ ކަނޑައަޅަފައިވޭތޯ އެހީތެރިކަން ފުރުޞަތުދެއްވާނެތޯ އެކި ގޮތްގޮތުން އެހީތެރިކަން ފުރުޞަތު؛ ދެން މި ވިސްނާލެވި ލިބޭ އަދި ފުރާތަކަށް ކަމުގައި ވިއްސާ އަދި ނޫނީ އެހެނިހެން ޒަރޫރީކަމުތަކުގައި ވެސް ފުރުޞަތުދިނުމުގައި ދެވޭ ދާއިރާތަކުގައި މަސައްކަތްކުރަން މަސައްކަތްކުރުމުގެ ވާހަކަ. އެ ކޮމިޓީތަކުން ވެސް އެ ދަށުން ނިމުނު އެހީތެރިކަން ފުރުޞަތުދިނުމުގައި އެ މަސައްކަތްތަކާއި ކުރެވޭތޯ؟ ޝުކުރިއްޔާ.

މިނިސްޓަރ އޮފް ސޯޝަލް އެންޑް ފެމިލީ ޑިވެލޮޕްމަންޓް ސީނިއަރ ޕޮލިސީ ކައުންސިލް އާއިޝަތު އިލްފާ ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރ. އަޅުގަނޑު ހަމަ ތަޢާރުފުކޮށްދިނުމުގައި ކުރިން ވެސް ހަމަ ފާހަގަކޮށްލި ކަންކަން. ކައުންސިލްގެ ފަރާތުން ކުރެވޭ ހިނގާ މަސައްކަތްތަކުގެ ތެރޭގައި ކައުންސިލަރުން ހަމަ ހުރަހެޅުމާ އެކުގައި ކައުންސިލަރުން މިސާލަކަށް އެ ބޭނުންތަކާ ބައްދަލުކުރަންޖެހޭ ބައްދަލުވުމުގައި، ހަމަ ކުރިން ސޯޝަލްގައި ވެސް އެބައިންނާ ވާހަކަދައްކާފައި ބައްދަލުވުމުގައި ބައިވެރިވިކަމާއި، ކަންބޮޑުވުންތައް ފާހަގަކުރެވިއްޖެ. އެގޮތުން ކުރިމަތިވެފައިވާ ގޮތުގައި ހަމަ އެ ޖެހިލުންވުމުގެ ޖެހިލުންބުރުކޮށްލުމުގައި މުއައްސަސާއާ އެ އެކުގައި އެ މަސައްކަތްކުރަމުން ކުރިޔަށްގެންދާކަން. ދެން ގޮތުން ތަފްސީލުކޮށް ވާހަކަދައްކާނަން. ޝުކުރިއްޔާ.

<u>ދިއްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުއްލަޠީފު މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑުގެ ދެވަނަ ސުވާލުއްގެ ގޮތުން މި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ފަރާތްތަކަށް ރާއްޖޭގައި ވިޔަސް އަދި ބައިނަލްއަޤްވާމީ ޤަވާޢިދުތަކުން ނުވަތަ އަވައްޓެރި ޤައުމުތަކުން ވެސް ކާމިޔާބުކަމާއެކު އިމްތިޔާޒުތަކެއް ފުރުޞަތުތަކެއް؟ ކޮބައިތޯ މި ބޭފުޅުންނަށް ލިބޭ އިމްތިޔާޒުތަކަކީ؟ ދެން މި އިމްތިޔާޒުތަކުން ކިހިނެއްތޯ މި ބޭފުޅުން ހިއްސާކުރަނީ؟ ރާއްޖޭގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ފަރާތްތަކަށް ފުރުޞަތުތަކަށް؟ މިސާލަކަށް ރަށްރަށުގެ ނިސްބަތުން ނޫނީ އަތޮޅުތަކުގެ ނިސްބަތުން ނުވަތަ ސިޓީގެ ނިސްބަތުންނޭ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ފަރާތްތަކަށް ހިއްސާކުރެވޭތޯ އެ ކަންކަން ހަމަޖެއްސިފައި އޮންނަނީ؟ މި ބޭފުޅުންނަށް ލިބޭ، ފުރުޞަތުތަކުން ލިބޭ އިމްތިޔާޒުތަކުން، ހިލޭ އެހީގެ ގޮތުގައި މި ދެންނެވި ސަރުކާރުގެ ބަޖެޓުންދޭ އިމްތިޔާޒުތަކަށް ނޫން އިތުރު އިމްތިޔާޒުތަކެއް ލިބޭ ކަމަށް ވަނީ އިމްތިޔާޒުތަކަށް ފުރުޞަތުދިނުމުގައި ލިބޭ ބޭފުޅުން ބަލާ މިންގަނޑަކީ ކޮބައިތޯ؟ މިއީ ރަށްރަށުގެ ނިސްބަތުން ބަލައިގެން ނުވަތަ އަތޮޅުތަކުގެ ނިސްބަތުން ނުވަތަ ސިޓީގެ ނިސްބަތުންނޭ ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ފަރާތްތަކަށް ހިއްސާކުރެވެނީ؟ ހިއްސާކުރެވޭ އިމްތިޔާޒުތަކަށް ލިބޭތޯ؟ މި ދާއިރާއިން ބޭނުމުގެ އިމްތިޔާޒުތަކުން ވިޔަސް ވެސް އަދި ދާއިރާގެ އެކި ކަންކަމުން، ޤަވާޢިދުތަކުން ވެސް އިމްތިޔާޒުތަކަށް ލިބޭތޯ؟ ޝުކުރިއްޔާ.

<u>މިނިސްޓަރ އޮފް ސޯޝަލް އެންޑް ފެމިލީ ޑިވެލޮޕްމަންޓް އަޙްމަދު ޝާހިދު ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިޢްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ބޭނުން ސީދާ ކުއްލިސީދާ ގުޅުންހުރި ސުވާލެއް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އެއްކަލަ ސަރުކާރު ހިނގާދިޔަ ބަޖެޓުގައި އާންމުކޮށް ދައުލަތުން ލިބޭ ހުރިހާ ފަރާތްތަކެއް މި އަންނަނީ ބޭނުން ހަމަ ޒިންމާ މިނިސްޓްރީ ފުދުވެރިކޮށްގެން އިނގޭތޯ. އޭގައި ދެން އަޅުގަނޑުމެންގެ އެކިއެކި ސަރުކާރުގެ އިސްކޮޅުގައި ޕްރޮގްރާމްތައް އެ ދިމަދިމާލާކަން މި ދަނީ ހާއްސަކޮށް. ދެން އަނެއް އެހެންވެއްޖެއިއްޔާ ބަޖެޓު އަޅުގަނޑުމެންގެ ޚާއްޞައިން މި ދިމާވާ އެއީ ނުކުޅެދުންތެރިކަމުގެ ޕްރޮގްރާމްތަކާއި، އެ ކަންކަން ދިމާލާލުތައް އެއީ ހަމަ ވަކި ފުޅާ ޚަރަދުކަމުން އޭގެ ބަޖެޓު ބޭނޭނީ. އެހެންނަމަވެސް، ކަން ހިނގާ ގޮތް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެނގޭތޯ ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ހިއްސާކުރަން. ކޮންމެހެން މިއަދުގެ މި ހަރަކާތުން ޕެޓިޝަން ސީދާ ޒަރޫރާއި ދިނުމަކުން ނޫން މި ދެންނެވީ އިނގޭތޯ. ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް، އަޅުގަނޑުމެންގެ މި މިނިސްޓްރީއަށް ވެސް ހާއްސަކޮށްގޮތެއްގައި ކުރިއަށް އެއިއެއި ފަރާތްތަކާއި ގުޅޭ ގޮތުން ބެލެހެއްޓުމަށް އިނގޭތޯ. ދެން ސީދާ ނުކުޅެދުންތެރިކަމާ ގުޅޭ ނުކުޅެދުންތެރިން ވަކިވަކިން، ކޮންކޮން ތަނުގައި، އަޅުގަނޑުމެންގެ ބަޖެޓުން ބޭނުންވާ

ހާމަވެއްގައި މި ދެންނެވި މި މަޖިލީހުން، މި ދެންނެވި ކޮމިޓީން ސާފުކުރެވިދާނެ މި ބަޖެޓުން ހަމަ ރިޕޯޓުން ކޮމިޓީއަށްހުށަހެޅިވީމަ. ޝުކުރިއްޔާ.

ދިއްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުއްލަޠީފް މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ. ޢިއްޒަތްތެރި ދެންނެވި މި ބައްދަލުވުމުގައި ބިލް ޤާނޫނުއަސާސީ ބަލަހައްޓަމުން، ބާރު ޖަވާބުދާރީކޮށްފައި ފިޔަވަޅު ނުދިން މާލޭ ކޮމިޓީތަކުން ބިލް ޤާނޫނުއަސާސީ ވަރަށް މި ބައްދަލުވުން ހަމައެކަނި އަދި ޤާނޫނުއަސާސީ ބަލަހައްޓަމުން ކޮން ކުރިއަށްގެންދާ، ކިހިނެއްތޯ އެވަގުތު އޮންނަނީ؟ މި ބައްދަލުވުންތައް އަދި ހަމަ ޤާނޫނުއަސާސީ.

ނުކުތާގެ ހުރިހާ ދާއިރާގެ މެންބަރު ހިޔާލުފާޅުކުރެއްވި ކަންތައްތަކާ ރިޕޯޓް ފާހަގަ އިބްރާހީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ރާއި! ވަރަށް ބޮޑަށް...

ދިއްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުއްލަޠީފް މުޙައްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ނުކުތާގެ ހުރިހާ ފާހަގަކޮށްލަން ބިލް ޤާނޫނުއަސާސީ މި ދެންނެވީ.

ނުކުތާގެ ހުރިހާ ދާއިރާގެ މެންބަރު ހިޔާލުފާޅުކުރެއްވި ކަންތައްތަކާ ރިޕޯޓް ފާހަގަ އިބްރާހީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ރާއި! ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ. ޢިއްޒަތްތެރި މި ވަގުތު މި ރިޕޯޓު ދެންނެވިކަމަށް ޕްރޮޕޯސަލް ކަމަށްވާ ކަމަށް އެވާ ކަމަށްވާ އެއްވެސް ކަމަކަށް ޤާނޫނުއަސާސީގައި ބޭނުން ފާހަގަކޮށްލަން އަދި މިހާރަކަށް ބިލުތަކެއް ނެތް އިނގޭތޯ.

މަޑަވެލި ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ މުޙައްމަދު. ޢިއްޒަތްތެރި ސަރަޙައްދު މި ކުރިއަށް އެކީ ބެހޭގޮތުން މި ބައިވެރިވުމުގެ ކޮންމެއެއް، މި ހިސާބުގެ ނުފޫޒުގައި ހަމަ މި ބައްދަލުވުމުގެ ވިސްނުންތެރިކަމާ ގުޅިގެން ކުރިއަށް އެކީ ބެހޭގޮތުން؟ މި ފިޔަވަޅުތަކަށް ފެއްޓިއްޖެ ވަރަށް ގިނަ މިނިސްޓްރީތަކުގެ މެމްބަރުންގައި އެބަ އެއީ. އެހި ފޮނުވުމަށް މި ދަނީ އެހި ބަންދަކަށް. އެހެންނަމަ،

ޖުމުލަކޮށް މި ބޭފުޅުން އެބަ ވިސްނުންފުޅުގައި ބަހައްޓަވަންޖެހޭ ދައުލަތުގެ ކަމާ ބެހޭ ފަރާތާ ވާހަކަދައްކައިގެން މިކަން އެއް ބާޒާރެއްގެ ތެރެއަށް ލުއިގެން މިކަން ކުރެވޭތޯ ގޮތަކަށް މަސައްކަތްކުރާނަން؟

މިނިސްޓަރ އޮފް ސްޓޭޓް ފޯރ ސޯޝަލް އެންޑް ފެމިލީ ޑިވެލޮޕްމަންޓް އަޙްމަދު ރާޝިދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ބޭނުން އެއްކަލަ މި ކުރެއްވި ސުވާލުގައި، އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ފުރިގެން 2010 އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ހާއްސަކޮށް ބައިނަލްއަޤްވާމީ މުޢާހަދާ، އެއީ ހާއްސަކޮށް ޗިލްޑްރަންސް ރައިޓްސް ހުރިހާ ފަރާތްތަކަށް، އެއީ ތަންފީޛުކުރަން ފުރިހަމަކުރުން ވެސް ގާތްގަނޑަކަށް ވެސް 15 އަހަރު މި ވީއިރުވެސް އިނގޭތޯ. ދެން އޭގެ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި ފަންނީ ވިސްނުމަކަށް، އަޅުގަނޑު ވެސް ކިޔަވާފައި ހުރި ތަރުތީބު ކަމަށްވާތީވެ، ދިވެހިރާއްޖޭގައި ކަންކުރަން ބަލައިލުމުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިހާރު ވެސް ހިނގާ ގޮތަށް ބަލާ އިރު ކުޑަކުދިން ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތައް އެބަހުރި ތަނަވަސްކުރުމަށް ބަލައި އިނގޭތޯ. އެހެންނަމަވެސް، އެ ކަންތަކާ މި ބޭފުޅުންނަށް ސަރުކާރު މި ދަންނަވާ ކުޑަކުދިން ކަންކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބަލަހައްޓާ އެކަން ކުޑަކުދިން. ޖުމުލަގޮތެއްގައި މިހާރު އިންސާނީ ހައްޤުތަކާ ހުރިގޮތަށް ބަލާ އިރު ކުޑަކުދިންނާމެދު މިހާރު އެފުރިވައި އޮތް ގޮތަށް، ކައުންސިލުގެ ޖިނާއީ ކޯޓާ މި އެއްކޮށްލައިގެން ބަލާ އިރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް ބޭނުން މި އޮންނަނީ ވަކި ކަހަލަ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކެއް ވަކި ގޮތެއް މަސައްކަތްކުރަނީ. ދެން ބައިނަލްއަޤްވާމީ ގޮތުން ކަންކަމާ އެކުގެ ރަނގަޅު ގޮތަށް، އިންޓަރނޭޝަނަލް ބެސްޓް ޕްރެކްޓިސް ބަލައިލުމުގައި ޗިލްޑްރަންސް ރައިޓްސް ހުރިހާ ފަރާތްތަކުގެ ރައިޓްސް ޕްރޮޓެކްޝަން ހިމާޔަތްކުރާ ވަރަށް ބޭނުން ސިސްޓަމް ޕްރެކްޓިސްއާއި، ހަމައެފަދަ ޕްރެކްޓިސްއާއި، ސޯޝަލް ޕްރެކްޓިސް މި ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ކުރުވާ ކަންތައްތަކާއި ވަރަށް ބޭނުން އިނގޭތޯ. އޭގެ ކުރީ ދަށުވެގެން ވެސް އަޅުގަނޑު އަނެއް ބައްދަލުވުމުގައި ހާއްސަކޮށް ފާހަގަކުރީން އެއް ކަމެއް ހަމަ ވަރަށް ބޭނުން. ރަނގަޅުގައި ޗިލްޑްރަންސް ރައިޓްސް ހުރިހާ ފަރާތްތަކުގެ ދުނިޔެތަކާއި، ހިމާޔަތްތަކާއި ތަފާސްހިސާބުތަކާ އެކުގައި ބޭނުން ހަމަ ބާރުވެރިކުރުމުގެ ކަންތައްތައް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި މިހާރު ހިމާޔަތްތަކެއް ބޭނުންވެގެން ކުރި ގޮތަށް ބަލަހައްޓަމުގައި ފަރުދީ ފެންވަރެއްގައި މިކަން ކުރަން ބަދަލު ކައުންސިލުން ވެސް އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އަޅުގަނޑުމެން އިތުރުކުރަން ހިއްސާކޮށް ދަންނަވަން. އޭގެ އިތުރުން މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން މިކުރާ ކަމަކީ ވަރަށް ބޭނުން މި ފާހަގަކޮށްލާ އެއް ބައްދަލުވުމުން އެ ފާހަގަކޮށްލަން ކޮންސެޕްޓުތަކުގައި ކަންތައްތަކާއި، ދުނިޔޭގެ ކަންތައްތަކާއި އަދިއްސިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް؛ މިސާލަކަށް މި ޖުޑިޝަލް ކަންތައްތަކާ ގުޅިގެން ވެސް އެ ކުރި ކަންތައްތައް

އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރުން އަސްލު އިނގޭތޯ. ޖުމުލަގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އެއީ ކަންކަންގެ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިހާރު ކުރެވޭނެ ކަންތައްތަކެއް. ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ. އިތުރު މެންބަރެއްގެ ހުށަހެޅުމެއް؛ އަޅުގަނޑު އެއް ފުރުސަތު ދޭނަން ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުސައިން ޒިޔާދަށް.

ވައިކަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ހުސައިން ޒިޔާދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ ރައީސް. އަޅުގަނޑު ހިތުން މި ކޮމިޓީގައި އޮންނާނީ ގޭ. ލިމިޓެއް ސުވާލަކު ނޫން. އެ ބޭފުޅުން ޖަވާބު ދެއްވަން ތިބީއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ސުވާލު. މިކަހާ އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ކަންބޮޑުވުން އޮންނާނީ އެހާ ސުވާލު ގިނަވަނީ. އަޅުގަނޑު ޕްރައިވެޓްގެ ސްޓެޓިސްޓިކަލް އަޅުގަނޑުމެން ބަލާ އިރު އެންމެ ގިނައިން ޕްރައިވެޓް މި ބޭންކުތަކަށް އޮޑިޓްސްޓިކް ކުދިން، ގިނައިން. ދެން އޭ.ޖީ.އޮފީހާ. މި ކައުންސިލުގައި ރެޖިސްޓަރުކުރެވޭ އޮޑިޓަރު ވަކިން އަސްލު ހަމަ އިނގޭތޯ؟ އެއީ ދެން ސުވާލެއް. ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރެވޭ އަޅުގަނޑުގެ ކުރި އެހެން ބޭފުޅަކު ވެސް ފާހަގަކޮށްދިން މި ކޮމިޝަނަށް، މި ޕްރައިވެޓްސްކޫލްތަކާ ވަރަށް އުނދަގޫ، އަޅުގަނޑަށް ހީވާ މި ދާއިރާ އަރަދު މި ގޮތުން އައިސްގެން ވެސް އެންމެ އުނދަގޫވި އެއް ކަމަކީ ޕްރައިވެޓްސްކޫލް ހުރިހާ ކަންކަމެއް. ދުނިޔޭގެ ތަންތަނުގައި ވެސް މަދު. އިތުރުކުރުމުގެ ގޮތުން ސިޔާސަތުތަކުގެ ސަރުކާރުގެ ގޮތުން ހުރި ސްކޫލްތަކުގެ ދުނިޔޭގައި ވެސް އިސްކަންދީގެން އެކުލަވައިލި. ދެން އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވަނީ މިހާރު އެކަން އަތް ގޮތެއް. އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލު މި އުފެދުނީ މި އެކި ކުރިއްޔާތައްގައި އަދަދުގައި ވަރަށް ބޮޑު ތަފާތެއް އެބައޮތް. ޖުމުލަކޮށްދޭން ވާތީ ޗާޓާއި އަދަދުތަކަށް ޖީރިޖާ ހިތު ވަރަށް ބޮޑު ތަފާތެއް ހުރި އަދަދުގައި މި ތަފާތުތަކެއްގައި. އެ އަދު ކޮންމެ ވެސް ވަރަކަށް އެއްވަރެއް ކުރެވިދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް، ކޮންމެ ވެސް ވަރަކަށް ފަހުބައި އެ ކަމުގައި ހުއްޓަވަ ސަރުކާރުން ދީ ދިނުމުގައި ވެސް އެ ސަރަޙައްދުތަކަށް ތަފާތުކުރެވިދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު މި ދެކެން. އަޅުގަނޑު މި ދަރިންނަށް ތަފާތު ދޭ ސާބިތުކުރުމަކީ އަދަން ބަދަލުތަކުގައި ކަމުގައި ވިޔަސް، އެއީ އަހަރުދެމުގައި ތަފާތު ނަގާލީ އެއްކަލު ދޭ ލިމިޓްން އިތުރުކުރުން މިއީ ސަރުކާރަށް ހަމަ ގައިމުވެސް ކުރެވިދާނެ ކަމެއް. އަޅުގަނޑަށް އެނގޭ ވަރަށް ބޮޑު ހޭދަވެއް މިއަން ދާކަން ވެސް. އެހެންނަމަވެސް، މި ޖީޑީޕީއެއް ބޮޑުވަމުން ދާ ހިސާބުން އެކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން މި ދެކެން. އެއީ ހަމައެކަނި ކުރިއަށްއޮތް ތަރައްގީ ބަރަބަރަށް އަދިވެސް ޖުމްލަހީ ހޭދަކުރާނީ. އެ ތަނަށް

މިހާރު ވެސް ދުރު ތަފާތުތަކުން. ރާއްޖޭތަކެއް ތަފާތު ތަރަހަތަކުގައި. އެއީ ސޯލާރުއިންވެސް، އެހެން ތަންތަނުން 3000 ދުރު ކަމަށް ވެއްޖެއްޔާ އެތަނަށް ހަދައި. މިހާރު ވެސް އެ ތަފާތު އެބަ އޮތް. ހަމަ އެގޮތަށް އަޅުގަނޑުގެ ސުވާލަކީ، އެ ތަފާތު ގެންދިޔަނީތޯ އަތޮޅުތަކުގައި ތަރައްޤީ ނަމާ ކުރިންނަން؟ އެ ކުރިން އަދި އިތުރު ހަރަދެއް ވެސް ކުރޭ. މާލޭގައި ވެއްޖެއްޔާ ޖެކްސިޓީއެއްގައި ދާރީ ނޫނީ ބަދަލުގައި. އެކަމަކު ރަށްރަށުގައި ހުރިހާ ކުއްޖާ ދުރުދުރަށް ގާތްވެއްޖެއްޔާ ވަރަށް ބޮޑު ހަރަދެއް ވެސް ކުރާނެ އަދި އާރު.ޓީ.އެލްގައި ހިނގާ ދިރާސާއެއްކަމަށް، އެ ހުރިހާ އެ ހުށަހާ ކަމަކަން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މި ހިތަށްއަރަނީ އެކަކަށް ވިސްނުނުވެގެން އެބަ ގެނެސްދެއްވަންތޯ މި ތަރައްޤީކުރުމުގެ ޢަދު މާ ބޮޑުވާތީ އަޅުގަނޑު އެ ސުވާލު އެއް ސުވާލުކޮށްލަން؟ ތަންކޮޅެއް ދިގު ވެސް ވެއްޖެ ކަންނޭނގެ.

<u>ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ހިމާޔަތްކުރާ ކައުންސިލްގެ ރައީސް ފާތިމަތު އިބްރާހިމް ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

އާދޭ! ޝުކުރިއްޔާ. ކައުންސިލުގައި މި ބައިވެރިކުރުވިފައި ހުންނަނީ އާންމުކޮށް އަޅުގަނޑު ކުރިން ދަންނަވައިލިގޮތަށް އެކިއެކި ކެޓަގަރީކޮށް. އެގޮތުން ޑިސްއޭބިލިޓީ ކްރޮސްޑިސްއެބިލިޓީ އިޝޫ. އޭގައި އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ކޮންމެ ބާވަތަކަށް ވެސް ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ފަރާތްތަކަށް ކުރިމަތިލުމުގެ ގޮންޖެހުން އޮންނާނެ. އެކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ރާއްޖޭގެ އަދި ސަރަހައްދުގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ފަރާތްތަކުގެ ޙައްޤުގައި ގޮވާލައިގެން މި ނުކުނީ އެ ގޮތުގައިވަން ބައިވެރިކުރުވިފައި މި ވަނީ. ދެން އަޅުގަނޑު ހަމަ އެގޮތުން އަޅުގަނޑު މިފަހަރު ހާޒިރުވީ މިއަދު. ހަމަ ކޮންމެ ބާވަތަކަށް ވެސް އެ މަގާމަށް ކުރިމަތިލުމުގެ ފުރުޞަތު ބަރާބަރަށް އޮންނަން. އަދި ހަމަހަމަ ހޯދުމުގައި ކޮންމެ ފުރުޞަތަކަށް ވެސް، ކޮންމެ ނުކުޅެދުންތެރިކަމަކަށް ވެސް ކުރިމަތިލުމުގެ ފުރުޞަތު އެބަ އޮތް. ދެން އާދޭ އިތުރުން ހަމަ އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން މި ވަގުތު އަޅުގަނޑުމެންގެ ކައުންސިލުގައި އެސޯސިއޭޝަން ރިޕްރެޒެންޓްކޮށް ގޮތުގައި މިޔާރީ އޮޓިޒަމް އެސޯސިއޭޝަން. އާދޭ އިތުރުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ޗެއަރޕާސަން ރިޕްރެޒެންޓޭޓިވް ވެސް އޮޓިޒަމް ކައުންސިލުގެ ބޯޑުމެމްބަރުއެއް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ކައުންސިލުގައި ގޮތުގައި ޑިސަ ނުކުޅެދުންތެރިކަމާއެކު އެބަ ތަމްސީލުކުރަމުން. ދެން އިތުރު ސުވާލުގެ ކުރިއަށް އޮތް ބަޔަން އަޅުގަނޑު ޖަވާބުދޭނަން އިންޝާﷲ އާރިޔަން އަރުވާނަން.

<u>މިނިސްޓަރ އޮފް ސޯޝަލް އެންޑް ފެމިލީ ޑިވެލޮޕްމަންޓް އަޙްމަދު އާޒިފް ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

އަޅުގަނޑަށް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުގެ އެ ސުވާލުގެ ޖަވާބައި ރަނގަޅަށް ނުދެވުނު ކަމަށް ވަންޏާ އެއީ ވަރަށް ބޮޑަށް، އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އެއްކަލަ ބޮޑަށް އަތޮޅުތަކުގައި ޚިދުމަތްދޭއިރުގައި ކިރިޔާއޮތީ އަސަރު ތަފާތުކުރުން، އެއީހެން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ބޮޑަށް. ދެން ތެރަޕީގެ އަދި ބޭނުމުގެ ކަންބޮޑުވުން. ތެރަޕީގެ އަދަދާ އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރެވޭގޮތުގައި ސީދާ ހަލުވި މިނިސްޓްރީއާ ގުޅުންހުރި ކަމެއް އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އެ ދެތޯ ހުޅުމާލޭގެ ސިއްޙީ ދާއިރާގެ އަދި ބޭނުމާއި، ނިސްބަތުން ހުރިހާކަމެއް އެކަން ހަމަ ނިޔާމަށް ގުޅިގެން މިނިސްޓްރީން. ދެން މިހާރު އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މި ޕެޓިޝަނުގެ ލުއި ޓާސްކް ވަރަށް ބޮޑަށް މިހިރީ 2019ގައި އެން.އެސް.ޕީ.އޭއިން އެ ދޭން ފެށި، އެއީ އިންޝުއަރަންސްގެ އިތުރުން ދޭން ފެށި ތެރަޕީ ޚިދުމަތުގެ ކަންތައްތަކުގައި 2019 އިން ފެށިގެން މިހާތަނަށް. ދެން އެކަމާ ގުޅުން ހުރިހާ ކަންކަންވެސް ބަދަލުތަކާއި އަތޮޅުތަކާއި އެއްކޮށް ގެންގޮސް، ހަމަ ސީދާ އެއީ އެން.އެސް.ޕީ.އޭގެ ބޭފުޅުން ސީދާ ނިސްބަތްވާން ކަންތައްތަކުގައި ވަރަށް ބޮޑަށް އިނގޭތޯ. ހަމަ ކައުންސިލަށް އެއްވެސް ކަމެއްގެ ތަފާ އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ފިޔަވަޅުއަޅާ އެ ތަފާ ކުރަންޖެހޭ ކަމެއްގައި ކަސަރުކަމެއް އަޅުގަނޑުމެން ކުރަނީ. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

އަޅުގަނޑު ފުރުސަތު މި އަރުވަނީ އިންސާފު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހިމް ޝަފީޤަށް.

<u>އިންސާފު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހިމް ޝަފީޤު ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ މުޙައްރިރު. ވަރުގަދަ ކައުންސިލް. އަޅުގަނޑު ޕެޓިޝަން ތެރެއިން އެއް ސުވާލު އުފައްދަން. އެއްކަލަ ޚާއްޞަގެ 4 ސަރަހައްދެއްގައި ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ ފަރާތްތަކަށް މި އެޖެ ސަރވިސްތަކުގައި މި ބޭނުންވާ ދަރުމަ އެބަ ހުއްޓޭ؟ މި ވަގުތު އެއްވެސް މަޝްވަރާތަކެއް ނޫނީ އެ މަސައްކަތްތަކުގައި މިހާރު މި ބޭނުންވާ ހިސާބުގައި ދަރުމަ، މި ބޭނުންވާ ދަރުމަ ހުރީ ކިހާހިސާބުގައިތޯ އުޅުނުގައި؟ ދެން އަސްލު ސުވާލަކީ އަޅުގަނޑު ކޮންތަން ހ. އަތޮޅަކީ، ހ. އަތޮޅުގައި މި ވަގުތު ހަމަ ޚާއްޞަ އެހީއަށް ބޭނުންވާ ކުދިންގެ ތެރަޕިސްޓުން ސްޕީޗް ތެރަޕީ، ހ. އަތޮޅުގައި މި ހުންނަ ރީޖަނަލް ހޮސްޕިޓަލްގައި ސްޕީޗް ތެރަޕިސްޓަކު ނުހުރޭ. ދެން އެއާއި ބެހޭ ބޭނުންތައް ނުހުރޭ. ހ. އަތޮޅު މި ފެނުނީ ބޮޑު އާބާދީއެއްގެ ގޮތުގައި. ޚާއްޞަ އެހީއަށް ބޭނުންވާ ފަރާތްތަކަށް ވަރަށް އަސަރުކުރާ އަމަލު އަތޮޅެއްގެ ގޮތުގައި. މި ބޭނުންވާ ކައުންސިލްތަކަށް އެއްވެސް ފަރާތަކުން މިކަމުގެ ޝަކުވާތަކެއް އައިސްފައި އެބަހުރިތޯ؟ މި ޕެޓިޝަނުގެ ތެރޭގައި ވެސް އަތޮޅެއް، ވެސް ހާއްސަ ބަރުކު ފުރަގަސްކޮށްލައި ނަތީޖާތަކުގައި ވިހާސް ހ. އަތޮޅުގައި މިހެ

ޚާއްސަ އެހީއަށް ބޭނުންވާ ކުދިންގެ، އެ ކުދިންގެ ޙައްޤުތައް ހިމާޔަތްކުރުމުގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން އުނދަގޫތަކު ހޮސްޕިޓަލުން މި ދޭ ހިދުމަތްތަކުގެ ތެރެއިން އެ ކުދިންނަށް ފަސޭހަވާން ގޮތަކަށް ހިދުމަތްތައް އިތުރުވެގެންދާން ފުރުސަތެއް އެބަ އޮތްތޯ؟ ޝުކުރިއްޔާ އިނގޭތޯ.

<u>މިނިސްޓަރ އޮފް ސޯޝަލް އެންޑް ފެމިލީ ޑިވެލޮޕްމަންޓް އަހުމަދު ޒާހިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މި ކުރެއްވި ސުވާލުގައި އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އެއްކަލަ ބޮޑުވުމީ ދާއިރާއިން ވަކި ކަހަލަ 4 ސުކޫލެއް އެދުރުގެ ވާހަކަ ބޯޑިންސްކޫލުގައި އެބަހުރި. ކައުންސިލުގެ އެއްވެސް އަދި މަސައްކަތްކޮށްގެ ތެރޭ އަޅުގަނޑެން ހީވަނީ މި ވާހަކަ އަދި ދުނިޔޭގައި ނުވެގެން. ސީދާ ހަމަ އެކަމުގެ މަސައްކަތްތަކާ ގޮސްފައި އެކީ ހިސާބައި، އާދޭ ކުރިއެރުންތަކެއް އެކީ ހިސާބު އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އެޑިއުކޭޝަން މިނިސްޓްރީއާ ވާހަކަދައްކާލީމަ ސާފުކުރެވޭން. ކައުންސިލާ ހަމައަށް އަންނަ އެކަކަށް އެއްވެސް ކަމެއްގައި ހަމަ ތަޢުލީމު ކައުންސިލު އާގައި ހިއްސާ ވަރަށް ބޮޑުވާން، އަޅުގަނޑުމެންގެ ކައުންސިލުން އެ ދަރުމަވާ ކަހަލަ އެއްޗެހި. ދެން މި ތަފާތުކުރުމުގައި ޚާއްސަ އަހަރެއް، މި ދުނިޔެވި އުނދަގޫތަކުގެ ވާހަކަ މި ވިދާޅުވި. އަޅުގަނޑުމެން ހިޔާލު ބޭނުން އެއީ ސިފަ ދަރިވަރުން ހަމަ ވަރަށް ބޭނުން އެ ސުވާލު ބޭނުން މި އަންނަނީ ހާލަތަށް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ސީދާ ޖަވާބެއް ދޭން ކިހިނެއް ތިބި މިހާރު އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ މިކަމާ ގުޅުންހުރި ހާލަތާ އެ ސުވާލު ކުރެއްވުން ކަމަކީ ވަރަށް ބޮޑެތި. އެއީ ހަމަ ސިޔާސީ ހާލަތާ ގުޅުންހުރި ބައެއް ފުރުސަތު ހަމަ ކުރިމަތިވާން އެބަހުރި އިނގޭތޯ. ޝުކުރިއްޔާ. ސާފުވެއްޖެ ކަމަށް ހީކުރަން.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ. ދެން އަޅުގަނޑު މުޤައްރިރު ހައިސިއްޔަތުން ދެކެން ސުވާލެއް ކުރާނަން. ދެން އެވަރެޖްކޮށް މި ހުރި ވަގުތުތައް ގޮތުން ދެކޮޅުވެއްޖެ. ދެން އަޅުގަނޑުމެންގެ ކަހަލަ އުސޫލެއް ކުޑަކޮށް ސުވާލެއް، ދެން ސުވާލެއް އެބަ އޮތް. އެކަމަކު އެއް ސުވާލު ބާކީވޭތޯ. އަޅުގަނޑުމެންގެ އަސްލު ޖަވާބުދާރީ ކޮބައިތޯ؟

<u>ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ހިމާޔަތްކުރާ ކައުންސިލުގެ ނައިބު ރައީސް ޑޮކްޓަރ ފަރްޒާނާ</u>
<u>ފިރުދައުސް ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުގައްރިރު. އަޅުގަނޑު ކުރިން ވެސް ފާހަގަކޮށްލިހެން ކައުންސިލުގެ އެންމެ މައިގަނޑު މަޤްސަދުތަކުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިންނަނީ އެޕީރިވުން، ބައްޑުތައް ޓްރޭނިންގކުރުން އަދި އެއަށް އެއްވެސް އުނިކަމެއް އަންނަނަމާ އެއަށް ބިނާކޮށް މަޢުލޫމާތު ހޯދައި އަދި އެ ކަމެއް އެ އިޞްލާޙުކުރުން ވިޔަސް، މުޢައްސަސާއަކަށް ވިޔަސް ގުޅިގެން އެކަން ރަނގަޅުކުރުން އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ. އޭގެ އިތުރުން އަޅުގަނޑުމެންގެ އިދާރީ ޖުޑީޝަރީގެ ވެސް ބައެއް. އޭގެ ދަށުން އަޅުގަނޑުމެން މިނިމަމް ސްޓޭންޑަޑްސް ބެލުމާއި، މިގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެން ކުރެވިފައި ހުރި މަސައްކަތްތަކެއް ހުންނާނެ ކުރިން އެޗް.ޖީ.އެސް.އެންއަށް ދިއުމާއި، އެ ތަން މޮނިޓަރކުރުމާއި، އޭގެ ދަށުން ހިމެނޭ އެކި ކަހަލަ ކަންތައްތައް ކުރެވިފައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ކައުންސިލުން ވެސް ހުންނާނީ. އޭގެ އިތުރުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ދޮށުވާ ހުންނާނެ އެޑްވައިޒަރީގައި ވެސް. ދެން ދިގުމުއްދަތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ އެކިކަހަލަ ތަޖުރިބާއިން އިންފޯމޭޝަން ހިއްސާކުރުމާ އަދި ވީހާ ކަހަލަ އެއްބާރުލުމުގެ މަސައްކަތެއް ހަމަ މި ވޭތުވެދިޔަ އަހަރުތަކު ތެރޭގައި ކުރެވިފައިވާނީ. ޝުކުރިއްޔާ.

<u>ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރެއްވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ. ދެން އަޅުގަނޑުގެ އަނެއް ސުވާލަކީ، މިހާރު ތަރައްޤީ، މިގެ މި ޖުޑިޝަލްގައި ވެސް ފާހަގަކޮށްލައި އެބައިން ތަރައްޤީ ދިނުމުގައި، ޚާއްޞަގައި މިތާ ތަރައްޤީއާއި ޚާއްޞަ ބާރުން މިތާ ތަރައްޤީގައި ވަރަށް ބޮޑު ތަފާތުތަކެއް ހުރި ކަމަށް. ޚާއްޞަގައި ތަރައްޤީ ނަގާނަގާ ބައިވަރު ދުވަސްވާއިރުގައި ވެސް އެއްވެސް ކަހަލަ އިމްޕްރޫވްމަންޓެއް ނާންނަ ވާހަކަ. އެކަމަކު ހަމަ އެ ތަރައްޤީ އައިސް ޒަމާނުކަމަށް ކޯސްތަކުގައި މިސާލަކަށް އިންޑިއާ، ސިންގަޕޫރާ ހިސާބަށް ކޯސްތަކައި ތަރައްޤީ ނަގާނަގާ ހުޅުމާއެއްޗާ ދިވެހި ތަރައްޤީގައި އެބަ ޓްރެއިނިންގސެޝަންތަކެއް އެބައާދޭ. އެހެންވެއްޖެއްޔާ ޖޭއެސްސީއިން ކައުންސިލުން ކޯޓުތަކަށްހެން މި ދޭ ތަރައްޤީއާ ދޭތެރޭގައި، މި ދޭ ހުނަރުތަކާ ދޭތެރޭގައި ކަންތައްތައް ބަލަހައްޓާފައި ހުރި ނަގާނަ ބަލާފައި ހުރީ މި ކައުންސިލުން މިއަދާ ހުރުމަކީ؟

<u>މިނިސްޓަރ އޮފް ސްޓޭޓް ފޮރ ސޯޝަލް އެންޑް ފެމިލީ ޑިވެލޮޕްމަންޓް އަޙްމަދު ޝާހިދު ފާހަގަކުރެއްވުން:</u>

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުގައްރިރު. ކުރިން ފާހަގަކޮށްލިން އަޅުގަނޑު މި ޖުޑިޝަލް ގުޅިގެން ބެލެނިވެރިންގެ ކަންބޮޑުވުންތައް އައިމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ސީދާ ހަމަ ހުރިހާ މިނިސްޓްރީއާއި އެ ބޭނުންވާ ފާހަގަކޮށްލައިގެން ކަންތައްތަކެއް ކުރުމަށް އަޅުގަނޑުމެން މަޝްވަރާކޮށްގެން އިނގޭތޯ. ދެން އަޅުގަނޑަށް ހިތަށް ސުވާލުގެ ކުރީބައިގައި ވަރަށް ބޮޑަށް މި އިންނަނީ ދެ ޒަމާނުން ނަގާ ތަރައްޤީ މި ދުނިޔޭގެ އިންނަ ތަފާތެއް، އެ ކަންތައްތައް

އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ސިޓީ ކައުންސިލުގެ މެންބަރަކު ނޫނީ ކައުންސިލުން ސިޓީ އަޅުގަނޑުމެންގެ މަސައްކަތާ ގުޅުންހުރި ކަމެއް ނޫން. އެހެންވީމާ، ސިޔާސީ ފަރާތްތަކުގެ ސިޓީ ކޮމިޓީއާ ގުޅުންހުރި ކަމެއް އެއީ. ކުރިން ވެސް ހާމަކުރައްވައިދީ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މި ކޮމިޓީއާ އެއްކޮށް ތަރުތީބުކޮށް މި ކުރަނީ ހުށަހެޅުން މިނިސްޓްރީގައި. ދެން ކުރިނުވަނިކޮށް ތިއްބަވާ ފަރާތަކަށް ބަލައިގެން މި ތަރުތީބުކޮށްދިނުމަކީ ވަކި ހަމަ ބޭފުޅަކު، އެދަރުމަ ކޮމިޓީ ކައުންސިލުގައި. އެހެންވީމާ، އެ ބަލައިގެން އެ ދޭތެރޭ ހުށަހެޅުމެއް އެއީ ހަމަ ސިޓީ ހަމަ ކޮމިޓީ މިނިސްޓްރީން ސިޓީ އެއަށް ތަފާސްހިސާބު އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް، އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު މި ޚަރަދު އަދިސް ރަނގަޅު މި ރާއްޖޭގެ ކައުންސިލުތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ހިއްސާކުރާ އެއަށް ތަފާސްހިސާބުތައް. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

އަޅުގަނޑު ދަންނަވާ، މިހާރު ކައުންސިލުން އެއްވެސްވަރަކަށް ޕްރޮސީޖަރުތަކުން ގޮތް މި ނޫ ހުށަހަޅައި، އޭގެ ފުރިހަމަ އެ ކަންތައް ބެހޭ ގޮތުން އެއްވެސް ވަރަކަށް ކައުންސިލުން ކުރަންތޯއޭ؟

<u>މިނިސްޓަރ އޮފް ސްޕޯޓްސް ފިޓްނަސް އެންޑް ރިކްރިއޭޝަން އަބްދުﷲ ރާފިޢު ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ކައުންސިލުގެ ސިޓީ މެންބަރުން ނޫން. ޤާނޫނު ނަންބަރު 8/2010 ން ކައުންސިލަށް މަތިކޮށް ޢާންމު ހިދުމަތް ދޭ، ސަރުކާރުތަކުން ހިސާބު ފައިސާއެއް ބަޖެޓުން ދޫކުރާ އެ ދޭ ހިދުމަތް ތަންތަނުގައި ހުރިހާ ސްޓާފުގެ އެންމެ ދަށު މިނިމަމް، މިހާރު ކޮށްފައިވާ ބަޔާންތަކުގެ ސިޔާސަތު އެ ވަނީ ގެނެސްދެވިފައި. ދެން މިހާރު މި ކޮމިޓީ ސްކޫލު ވަރަށް ބޮޑު މި އެންމެ ބޮޑު ސިޔާސީ ފަރާތްތަކުގެ ހިދުމަތް ގުޅުންހުރި ސްކޫލުގެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހިތަށް ކައުންސިލު މި ވަގުތު އަޅުގަނޑުމެން މި މާބޮޑު ހަމައެކަނި ތަފާސްހިސާބު ނިންމާފައި. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަގުތުކޮޅު ހުސްކޮށްދީފައި މި ކައުންސިލަށް، (ވަގުތުކޮޅަކަށްވުރެ) ވަގުތުކޮޅެއް ހުސްކޮށްދީފައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަގުތުކޮޅެއް ދެއްވީ ހަމަ މި ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ. އިތުރު އެއްޗެއް ނެތިއްޔާ ފާހަގަކޮށްލަން މި ބައްދަލުވުން އޮތް ކަމަކަށް ވަނީ އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު ޚަތިމް އަރުވާނަން މިއަދުގެ ބައްދަލުވުން.

ނުކުޅެދުންތެރިކަން ހުންނަ މީހުންގެ ޙައްޤުތައް ހިމާޔަތްކުރާ ކައުންސިލްގެ ރައީސް ފާތިމަތު އިބްރާހީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! އަޅުގަނޑުމެންނާ ބައްދަލުކުރެއްވުމާއި ކުރި ސުވާލުތަކުގެ ޖަވާބު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދެވުނުކަމަށް ހީކުރަން. އަދި މި ފުރުޞަތުގައި ހަމަ ހުރިހާ މެންބަރުންނާއި މުޤައްރިރާ މި ކުރާ މަސައްކަތް ބަލައިގަންނަން. ހަމަ އިރާދަކުރެއްވިއްޔާމު ހަމަ މި ބޭފުޅުންނާ ގުޅިގެން ރަނގަޅު މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވޭނެކަމަށް ބަލަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ. މިހާރުސާބުން މިއަދުގެ ޕެޓިޝަން ކޮމިޓީގެ ބައްދަލުވުން މި ނިމުނީ. ޝުކުރިއްޔާ.